

پانزدهمین کنفرانس بین المللی

مهندسی حمل و نقل و ترافیک

مقایسه رفتارهای پرخطر رانندگی و تصادفات در بین رانندگان مبتلا به مصرف مواد، تحت درمان و سالم

ارائه کننده: زهرا طبیبی
دانشگاه فردوسی مشهد

معاونت و سازمان حمل و نقل و ترافیک
Traffic and Transportation Deputy
and Organization

- مصرف مواد یکی از عوامل انسانی در بروز سوانح است (برنهایت، ۲۰۰۵).

- در کشورهای اروپایی (Global Road Safety Partnership, 2007)

 - ۳/۵٪ از رانندگان الکل

 - ۹۰/۱٪ آنها مواد مخدر

 - ۲۰٪ از مرگ ناشی از حوادث رانندگی مربوط به حالت مستی و مصرف مواد راننده است.

- در کشورهای با درآمد کم و متوسط (Global Road Safety Partnership, 2007)

 - ۳۳ تا ۶۹٪ از مرگ ناشی از حوادث رانندگی مربوط به حالت مستی و مصرف مواد راننده است.

• در ایران

– استعمال مواد مخدر بعد از مشروبات الکلی و خستگی و خواب‌آلودگی مهمترین نقش در بروز تصادفات منجر به مرگ را داراست (ریاحی و همکاران، ۱۳۹۰).

• متهمین به حوادث رانندگی فوتی در زندان-های ایران (آثاری و همکاران، ۲۰۱۴)،

– ۳/۳۷٪ مصرف‌کننده اپیوئیدها (مانند تریاک)،

– ۲٪ کنبیس-ها (مانند حشیش)

– ۷/۱۳٪ ترکیب تریاک و حشیش

– ۵/۲۳٪ از افراد مقصر در تصادفات فوتی، مصرف مواد خود را بر ملا نکردند.

- رفتار پرخطر رانندگی با میزان تصادفات ارتباط دارد (Reason, et al., 1990).
- چهار نوع رفتار پرخطر رانندگی وجود دارد:
 - تخلفات معمولی
 - تخلفات پرخاشگرانه
 - خطاها
 - لغزشها
 - تخلفات و خطاها بیشتر به تصادفات مربوط است.
- نوع رفتارهای پرخطر رانندگی در گروه‌های مختلف متفاوت است (Parker, et al., 2006; Ozkan & Lajunen, 2000):
 - مردها تخلفات (نه لغزش و خطا) بیشتری را نسبت به زن‌ها انجام می‌دهند.
 - رانندگان مسن بیشتر در تصادفات مربوط به خطاها و لغزش‌ها، سهیم هستند.

• هدف پژوهش حاضر

- الف- مقایسه رفتارهای پرخطر رانندگی افراد معتاد و تحت درمان نگهدارنده با متادون با افراد سالم
- ب- مقایسه تعداد تصادفات رانندگی افراد معتاد و تحت درمان نگهدارنده با متادون با افراد سالم
- ج- رابطه بین رفتارهای پرخطر و تعداد تصادفات در هر یک از گروه‌ها

- روش پژوهش
 - توصیفی، از حیث روش از نوع علی – مقایسه‌ای و از نظر هدف کاربردی است.
 - آزمودنی‌ها:
 - در مجموع ۱۴۴ نفر داوطلبانه
 - ۴۰ نفر مبتلا به مصرف مواد
 - ۶۴ نفر تحت درمان نگهدارنده با متادون
 - ۴۰ نفر سالم
- ابزار: پرسشنامه
 - ویژگیهای فردی و حرفه‌ای (سن، تحصیلات، تجربه رانندگی، میزان رانندگی و تعداد تصادفات)
 - فرم ۲۷ سوالی پرسشنامه رفتار رانندگی لجونن و همکاران (۲۰۰۴)

- یافته‌ها
- تحلیل ANOVA
- تجربه رانندگی گروه سالم بیش از دو گروه مصرف‌کننده و تحت درمان بود.
- تجربه رانندگی بین دو گروه مصرف‌کننده و تحت درمان معنادار نبود.
- متوسط ساعت رانندگی در طول روز در گروه مصرف‌کننده و تحت درمان بیش از گروه سالم بود.
- - متوسط ساعت رانندگی گروه مصرف‌کننده نسبت به گروه تحت درمان بیشتر بود.
- تحلیل ANCOVA
- تعداد تصادفات گزارش شده در طول یک سال قبل در گروه مصرف‌کننده و تحت درمان بیش از گروه سالم بود.
- - تعداد تصادفات گزارش شده بین دو گروه مصرف‌کننده و تحت درمان تفاوت وجود نداشت.

- یافته-ها
- تحلیل ANCOVA (متغیرهای کوواریت متوسط رانندگی و تجربه رانندگی)
- میزان گزارش شده رفتار پرخطر رانندگی در بین سه گروه بطور معناداری متفاوت بود.
 - میزان رفتار پرخطر گروه مصرف-کننده بیش از گروه تحت درمان بود.
 - میزان رفتار پرخطر دو گروه مصرف کننده و تحت درمان بیش از گروه سالم بود.

- یافته ها
- تحلیل MANCOVA برای مقایسه انواع رفتارهای پرخطر رانندگی
- تفاوت موجود در میزان تخلفات پرخاشگرانه، خطا و لغزش بین گروه-ها دو بدو معنادار بود.
- تفاوت موجود در میزان تخلفات معمولی بین گروه مصرف-کننده و هر دو گروه سالم و تحت درمان معنادار بودند.
- تفاوت در میزان تخلفات معمولی بین دو گروه سالم و تحت درمان معنادار نبود.

• یافته‌ها

• تحلیل همبستگی سهمی مرتبه دو (متغیرهای کوواریت متوسط ساعت رانندگی و تجربه رانندگی)

• برای هر سه گروه روی هم روابط میزان تصادفات با میزان گزارش شده

➤ تخلفات معمولی ($r_{124} = 0.37, p < 0.001$)،

➤ خطاها ($r_{124} = 0.34, p < 0.001$)

➤ لغزش‌ها ($r_{124} = 0.30, p < 0.001$)

➤ تخلفات پرخطرانه ($r_{124} = 0.25, p < 0.01$)

• یافته ها

- تحلیل همبستگی سهمی مرتبه دو (متغیرهای کوواریت متوسط ساعت رانندگی و تجربه رانندگی)
- در گروه سالم رابطه تعداد تصادفات گزارش شده با
 - هیچ متغیری رابطه معناداری یافت نشد.
- در گروه مصرف‌کننده رابطه تعداد تصادفات گزارش شده با
 - تخلفات ($r_{36} = 0.36, p < 0.05$)
 - خطا ($r_{36} = 0.26, p = 0.1, 2\text{tailed}$)
- در گروه تحت درمان رابطه تعداد تصادفات گزارش شده با
 - خطا ($r_{48} = 0.46, p < 0.001$)
 - لغزش ($r_{48} = 0.34, p < 0.05$)
 - تخلف معمولی ($r_{48} = 0.53, p < 0.001$)
 - تخلف پرخاشگرانه ($r_{48} = 0.51, p < 0.001$)

• نتیجه‌گیری

- ۱- میزان رفتارهای پرخطر رانندگی در بین افراد مصرف‌کننده مواد بیش از افراد تحت درمان با متادون است و هر دو گروه بیش از افراد سالم رفتار پرخطر رانندگی بروز می‌دهند.
- ۲- میزان تخلفات پرخاشگرانه، خطا و لغزش‌ها در بین افراد مبتلا به مصرف مواد بیش از گروه تحت درمان و هر دو گروه بیش از گروه سالم است.
- ۳- با کنترل میزان ساعات رانندگی در طول روز تعداد تصادفات گزارش شده از سوی افراد مصرف‌کننده مواد و تحت درمان نسبت به افراد عادی بیشتر است.
- ۴- هرچه میزان رفتارهای پرخطر بیشتر تعداد تصادفات گزارش شده در گروه رانندگان مبتلا به مصرف مواد و تحت درمان بیشتر می‌شود.

- نتیجه‌گیری نهایی
- ✓ مصرف مواد احتمال ریسک و خطا در حین رانندگی و بروز تصادفات را افزایش می‌دهد.
- ✓ همچنین افرادی که تحت درمان هستند نیز رفتار پرخطر دارند و در معرض خطر تصادفات هستند.
- ✓ نکته قابل توجه در مطالعه حاضر این است که

افراد مصرف‌کننده مواد و تحت درمان نسبت به گروه سالم مدت زمان بیشتری از روز را صرف رانندگی کرده بودند. این امر، با توجه به تاثیر منفی و معنادار اعتیاد بر ایمنی و نظم ترافیک هشدار دهنده است.

